

Manuel
Vilas
POLJUPCI

Prevela
Gordana Mihajlović

■ Laguna ■

Naslov originala

Manuel Vilas

LOS BESOS

Copyright © Manuel Vilas, 2021

Av. Diagonal, 662-664, 08034, Barcelona

Translation copyright © 2023 za srpsko izdanje, LAGUNA

Prevod ove knjige realizovan je uz podršku
španskog Ministarstva za prosvetu, kulturu i sport
(El Ministerio de Educación, Cultura y Deporte de España)

La stagione dell'amore viene e va,
i desideri non invecchiano quasi mai con l'età.

Doba ljubavi dolazi i odlazi,
a želje ne stare uprkos godinama.

Franko Batijato

Moram da odem iz Madrida, da potražim drveće, ptice, puteljke, šume, reke, planine.

Kakva se to pretnja, dođavola, nadvija nad svet? Da li je važna? Da li je pogubna? Da li je to priroda kivna na nas? Da li je to uništenje? Da li je to tek sitna smetnja na putu ka slobodi i istini, ka savršenijem ljudskom biću? Da li je to bolest kao i sijaset drugih? Nadvija se uragan nevidljivih stvorenja, to nisu zvezde, nisu meteoriti, nisu atomske bombe.

Da li je prolazna?

Da li je teška?

Da li je sveobuhvatna?

Da nije umrla istorija, to jest događaji planetarnog karaktera?

Da li će i nadalje postojati lepota?

Uplašen sam i u isti mah zahvalan, zahvalnost slučaju, lepom i treperavom slučaju, kralju svih stvari bez njegovog znanja. Mi smo ga postavili na taj presto a on i ne seda na njega, jer po ceo bogovetni dan spava na lovorikama, ne ma reći za svoje kraljevstvo, namaćući se u oblacima, u njihovoj nedokučivoj nehajnosti.

Moram da odem iz Madrida, u jedno lepo mesto.

Zatvaram prozore. Zatvori sve prozore, kažem sebi. Počuj kako škljocaju šarke, počuj kako rade šipkasti zatvarači, navuci roletne, oprosti se.

Gasim svetla, uzimam jedan kofer, dva kofera, bolje je, nekoliko knjiga. Šta da stavim u kofere? Da stavim ceo svet u dva kofera? Trebalo bi da pozovem nekoga, ali ja sam sin jedinac, i roditelji mi više nisu živi, još uvek zatvaram prozore.

Nedavno sam se penzionisao a imam manje od šezdeset godina, dve godine manje. Jedna od prednosti rada u srednjoj školi jeste da možeš da se penzionišeš u šezdesetoj godini ako si trideset godina uplaćivao doprinose. Više ne postoji starost u penzionisanju, bar ne u mom, to je korak napred, ali kuda, gde je to napred?

Šta je starost?

Dan pre nego što je izdata naredba o karantinu, seo sam u kola i pobegao iz Madrida. Putevi su počeli da se prazne. Primećivao sam taj proces, i čak sam ga posmatrao s neakvom rasplajenošću. Izgledalo je da majka Zemlja ponovo dolazi do svojih teritorija, postojalo je tu prisustvo prvobitnih, nehotičnih, bezimernih, nepoznatih sila.

Postojala je velika lepota u tim gotovo natprirodnim silama, i pomislio sam na svoju dušu, na to da ću, daj bože, jednom moći da vidim svoju dušu u ovom postojanju.

Pre nego što nestane s planete, svako ljudsko biće bi moralo imati pravo, pravo političke prirode, da vidi svoju dušu, jer bez duše smo malenkosti.

Vazduh i sunce su bili isti kao i uvek, pa ipak, poprimali su jedan drugačiji profil, možda zato što stvari uvek jesu i biće doimanje, a nikad prijatni i dovršeni predmeti.

Da, ljudska bića i njihova postojanja i upečatljiva prisustva napuštali su ovaj svet, bolje rečeno rasplinjavali su se. Bilo je to poput povlačenja vojski života, radosti, svetlosti, praznika.

Posumnjao sam da će se poraz i uspeh izjednačiti. Biće nerazlučivi jedan od drugog. Jer uspeh je društven. A izolacija je povlačenje u osamu.

Zatvor se nadvijao nad pravednicima i grešnicima, da se izrazim na biblijski, svima znan način. Opija me kosmička dimenzija katastrofe koja se nadvijala nad životom.

Pomislilo sam na mrtve.

Ne na one koji će umreti, nego na one koji su već mrtvi, one što su umrli prethodnih godina, dve hiljade petnaeste, ili šesnaeste, ili sedamnaeste, ili osamnaeste. Ne bi li trebalo da se vrate u život kako bi videli ovaj spektakl nestvarnosti civilizacije?

Nepravedno je da propuste sve ove planetarne novotarije. Jer kobno je propustiti svetske događaje, to je kao da propuštaš praznične dane čovečanstva.

2

Virus je ličio na novorođenče koje se približava Zemlji, tako sam ja video virus, kao na kraju filma *2001: Odiseja u svemiru* Stenlija Kjubrika.

Jedno pitanje je kod mene izazivalo ironičan osmeh: hoće li novac izgubiti stvarnost? Niko nije iskusio život bez prisustva novca. Pa ni oni što imaju milione i milione dolara ili evra ne mogu da plate kako bi san poput sveta bez novca postao java. Taj argument jemči da ljudski život stremi ka komediji, jedino ljubav između dva ljudska bića nije komedija.

Prema tome, čemu služi novac u svetu bez kelnera i bez službenika i bez činovnika koji bi učvrstili ideju o Državi? Ako novac postane nestvaran, civilizacija onda posrće, jer se bogataši i siromasi stapaju i izjednačavaju. Čak bi se jedni mogli zaljubiti u nekoga iz redova drugih. Niko ne živi bez prisustva novca, starog kao prisustvo boga, što upućuje da se razmisli nisu li to dvoje jedno te isto.

Jesu, isto su, i to je pravo čudo, veliki dar inteligencije, taj usiljeni brak između Boga i novca, brak koji se ne troši, i uvek ima prvorazredan erotski život, gde je nevernost najbesmislenija pomisao koja nekome može pasti na pamet.

Kako je samo zemlja podrhtavala od uznemirenosti.

Nikad pre toga nisam vozio kola posred lomače prirode. Na radiju su se davale vesti o virusu, i šta ljudi misle, i lekari, i političari, i novinari, daju tumačenja, dižu buku. Priroda se digla na oružje protiv ljudskih bića. Poslala nam je virus. Svojevrstu Sotoninu spermu. Setio sam se još jednog filma: *Rozmarina beba*, s Kjubrika sam se prebacio na Polanskog. Ali ta misao me je rastužila, u meri u kojoj me je vraćala u temeljnu noć vrste, koja deli stvarnost na dobro i zlo, na svetlost i tamu, na život i smrt, kao da nema mogućeg napretka, kao da se ništa nije promenilo u temeljnim antropološkim koncepcijama u ove poslednje tri hiljade godina. Binarnost, dvojakost, i dalje gospodari našim znanjem.

Velika naučna i tehnološka i astronomska i medicinska dostignuća u moralnom sklopu starom tri milenijuma, potpuno zaglavljenom u mestu.

Virus je bio sićušan, videli su ga jedino mikroskopi.

Uvek preklinjemo mikroskope.

Mrzim veru u mikroskope.

Virus je doneo novo poniženje u ljudski život. Dosad su nas ponižavali neuspeh u društvu, neuspeh u ljubavi, siromaštvo,

ružnoća, nemanje zaposlenja, tuga ili smrt. Sad nas ponižava jedno nevidljivo biće.

Kao i Isusa Hrista, samo su odabrani videli korona virus. Stoga je sve i dalje bilo isto. Trebalo je verovati u nekoliko posebnih muškaraca i žena. Ime tih likova se promenilo. Pre dve hiljade godina zvali su se apostoli. Sad se zovu naučnici. Ljudska komedija je pomamna i beskonačna.

Šta, dođavola, radimo na Zemlji?

Mogli bismo nestati kao vrsta i ne bi ostalo traga o našem prisustvu nigde, univerzum bi nastavio svoj prazni hod ka nigdini, možda ka tami, i nestali bismo a da nismo bili kadri da objasnimo zašto smo se jednom pojavili i kakvo značenje je imao život. Ali to se događa svakom ljudskom biću: odlazi s ovoga sveta ne znajući zašto je došlo na njega, ne znajući šta je život, šta je bio njegov život.

Sutra dan po mom dolasku u kuću u šumi, u Španiji je uveden karantin.

Kuća u šumi je drvena, s lepim krovom na dve vode. Ima prijatnu spavaću sobu, kupatilo i veliku i prostranu kuhinju s trpezarijom. Stavio sam konzerve u kuhinjski orman. Doneo sam knjige. Boce mleka. Zaleđeno meso. Mnogo kafe. Najbliže naselje je udaljeno petnaest kilometara i sad je prazno, pošto je to letovalište.

Doneo sam knjige, jeste, ali nisam znao koje knjige da odaberem.

Doneo sam dve glavne knjige: Bibliju i Servantesovog *Don Kihota*. Mislio sam da su to prave knjige za suočavanje sa smakom sveta, jer te dve knjige imaju sposobnost da sažmu druge knjige. U hitnom bekstvu niko ne može da vuče sa sobom tri hiljade knjiga, pa ni trista. Pre će biti pet-šest, najviše petnaest, ili dvanaest, ne znam, zavisi od tvoje bruto snage, ili da li imaš slugu, jer treba razmišljati o nosivosti tih knjiga.

Nosivost je važna, i to ne samo za predmete nego i za dušu.

Uvek se prišunja pomisao o smaku sveta kad nastupi neki planetarni događaj, ali razmišljanje o smaku sveta je kao da posredno pokazuješ da svet postoji. Kad ljudi govore o smaku sveta, oni potvrđuju svet, i na taj način ukazuju da je civilizacija

neupitna činjenica. Zbog toga obožavamo smak sveta, jer tako igrom slučaja potvrđujemo sopstveno postojanje.

Nisam izolovan, jer vaj-faj veza mog mobilnog telefona radi savršeno dobro. A u kući se nalazi televizorčić koji hvata najvažnije kanale s vestima.

To je LG od dvadeset osam inča, s daljinskim upravljačem, s onim sićušnim dugmićima, zašto ne prave veće daljinske upravljače? Upravljače koji bi učinili da se osećaš kao da pilotiraš svemirskim brodom, da pilotiraš celim svetom.

Ujutro u kuću ulazi prekrasno sunce. Gledam netremice to sunce što šetka po spavaćoj i dnevnoj sobi i čestitam sebi što sam dobio sjajnu ideju da dođem ovamo.

Sunce ne zna ništa od onoga što se događa ovde dole. Ako gledam sunce, to sunce što ulazi u kuću, nemoguća mi je pomisao da se na svetu događa nešto bitno.

To sunce poziva da se zaljubiš, ali u koga?

Obično se budim između osam i pola devet, mada iz kreveta ustajem tek sat kasnije, i pijem kafu i pošto prođe deset sati pre podne.

Uključujem vesti.

Milioni ljudskih bića provode silne sate pred televizorom gledajući vesti.

Vesti su porazne, i svet ulazi na nepoznato mesto, kao kad je 1969. godine čovek prvi put kročio nogom na Mesec. Nikad ranije nismo bili ovde. Ali najvažnije je: nikad to nismo predvideli, osim u filmovima i romanima, a to nisu pouzdani načini predviđanja.

Uzgred budi rečeno, iako je čovek 1969. kročio nogom na Mesec, naposljetku se nije zbilo ništa. Izgledalo je da je to važno, a ispostavilo se da nije. Na kraju je ispalo da je to jedan ekstravagantan čin ljudskog roda.

Osvajanje Meseca je bilo poetski čin, lišen stvarnih posledica, svojevrtni narcizam koji je otkrio jalovost kosmosa. Veoma je teško verovati u ljudski rod ako nema planetarnih

događaja. Ako su ti događaji porazni, verovanje se učvršćuje. Ako su događaji dekorativni, poput sletanja na Mesec, onda verovanje traje kraće.

Da li je sletanje na Mesec promenilo život našim roditeljima? To s Mesecom je bilo razonoda, dokolica, bioskop, spektakl, a to je već bilo mnogo. Naučna, čak metafizička dokolica, ali dokolica. Nije preobrazilo privrednu stvarnost Zemlje. Nije značilo industrijsku revoluciju. Bilo je zabava, blistava zabava, s filozofskom uzavrelošću, s poetskom tačkom.

Let na Mesec je bio poslednji poetski čin ljudskog roda. Potrošene su milijarde dolara iz ljubavi prema poeziji.

Nikad ranije nije toliki novac uložen u poeziju.

Nikad ranije poezija nije bila tako voljena.

Sjedinjene Američke Države i bivši Sovjetski Savez, finansirajući te letove na Mesec, postali su pravi pokrovitelji poezije.

Nije potrebna velika bistrina da bi se shvatilo kako su ideji nacije ili naroda odbrojane godine, možda to bude mnogo godina, pa i dva veka, može biti tri-četiri veka, to ne znam, ali jednog dana će postojati samo ljudski rod, s političkim statusom koji se može dobiti bez poteškoća.

Nacije će nestati, nestaće i svi jezici, i to neće biti tužan trenutak, nego korak napred ka čudesnim dimenzijama.

Nećemo to videti sad. Ali neko će naposljetku videti; ako smo optimisti, dogodiće se kroz vek i po ili dva veka: neće biti država, neće postojati Francuska, Španija, Sjedinjene Američke Države, Kuba, Rusija, Nemačka, Italija, Kina. Možda se desi za petsto godina, ali vidim kristalno jasno. Biće to čaroban trenutak: propast nacionalnih identiteta, nestanak ideje o narodima i rođenje ljudskog roda.

Važno je da će doći kraj nacija, i koliki srećnici će biti muškarci i žene koji budu videli kraj nejednakosti i nepravdi. Biće svejedno gde se rodiš. Nećeš se zlopatiti zato što si se rodio u Africi a nećeš ni imati povlašćen život zato što si se rodio u Evropi. To se više neće događati. Niko te neće osuditi da budeš

nevidljiv zato što ne govoriš engleski jezik. Na koncu ćemo svi govoriti engleski, kao Šekspir glavom i bradom.

Svi ćemo biti Vilijam Šekspir po talentu i Elvis Prisli po izgledu i telu.

Ako pružim ruku, dotičem taj svet.

Virus isijava tu mogućnost da se promeni subjekat Istorije, s velikim I, makar i ne znali ponajbolje šta znači staviti veliko slovo na početku reči.

Sve važne vesti o virusu navedene su na engleskom jeziku na svim televizijama na ovoj planeti, i to će za dvesta godina biti jedini jezik, svi ostali će se polako ugasiti, ali ne na tužan način, ne mogu da sagledam do kraja kako će to biti, ali neće biti ni nametanja ni tuge ni rata ni tlačenja, nego bratskog dogovora, gde će žudnja za opštenjem nadvladati žudnju za identitetom. Jer neće biti nacionalnih identiteta a hoće beskonačne želje da svi govore, sveopšte žudnje da budemo povezani.

Mi koji nećemo dočekati tu budućnost možemo da se tešimo misleći na one koji nisu tu u ovom času, na ljude koji su živeli u srednjem veku ili u sedamnaestom veku.

Mi živi se sećamo, a mrtvi dozvoljavaju da ih se sećamo, to je jedino što čine.

Ipak, sve je nebitno ako nisi zaljubljen.

Čemu ti služi to što imaš mozak i pamet Karla Marksa ili Alberta Ajnštajna ako nisi zaljubljen.

I u tome leži misterija.

Juče sam otišao da kupim hranu u jedinoj prodavnici u selu Sotopenja, mestu u kome sam odseo. Prodavačica je na licu imala izraz neslaganja sa svetom koji više nije krila. Poznaje me odnedavno. Više nije bila ljubazna, kao pre neki dan, kad sam došao prvi put.

Onda se raspitivala o mom životu, iz učtivosti, naravno.

Danas se Monserat, tako se zove, samo drži na propisanom rastojanju i namešta masku, hiruršku. Dala mi je voće, sveže povrće, hleb, meso, nekoliko kroasana i nekoliko boca mleka. Veoma malu količinu svake od tih namirnica, jer ne volim da gomilam hranu.

Nema smisla prejedati se usred izolacije, to sam rekao Monserat kako bih opravdao svoju oskudnu kupovinu, jer sam imao osećaj da zbog mene gubi vreme, pošto sam odabrao tako malo stvari: kilogram mandarina, nekoliko banana, glavicu kupusa, jedan plavi patlidžan, jednu pljeskavicu, dva litra mleka i dva kroasana. I još sam pomislio da će mi mandarine i jedan kroasan biti višak. Pomislio sam na ptice, da poklonim kriške mandarina pticama na nebu. Možda je to što sam dugi niz godina predavao omladini preuranjeno izazvalo kod mene ovaj

mistički karakter, što potiče iz poniznosti na kojoj se zasniva svako prenošenje znanja. Bez poniznosti, inteligencija nije ništa drugo do sujeta.

Izvređala je političare domišljato pa čak i sa smeškom na licu zbog načina na koji se nose s epidemijom. Eto šta je radila Monserat dok mi je stavljala tri banane s Kanarskih ostrva u platnenu torbu. Banane su dobre, kabaste i ostavljaju utisak da si kupio mnogo toga.

Treba potražiti krivce, razmišljao sam. Jer svet bez krivaca se ne može trpeti. I ja sam je pratio u sebi u širenju krivice koje je preduzela, u pokušaju da uperi prstom u političare, jer je bez krivaca nama ljudskim bićima nemoguće da imamo znanja o svetu i o životu.

Monserat hoće krivce, ceo svet ih hoće. Priroda je previše apstraktno biće da bismo njoj pripisali krivicu. Ne postoji ništa ljudskije od potrage za krivcima, jer povrh toga što to liči na paranoično zastranjivanje, povrh psihotičnog aspekta, ironija je u tome da krivci postoje.

Po izlasku iz radnje dva seoska policajca s rukavicama i maskama prilaze mi i pitaju šta radim u Sotopenji. Objašnjavam im da sam nedavno penzionisan prosvetni radnik i da mi je sindikat ponudio kućicu ovde, na planini Perla, i da sam stigao pre naredbe o izolaciji.

Traže da dokažem da sam stigao ovamo pre izolacije.

Oklevam, ne dosećam se kako da dokažem, i gledam u banane koje vire iz torbe, i upravo u tom trenutku se setim da sam, stigavši u Sotopenju, kupio meso u prodavnici, pre nego što je proglašeno vanredno stanje.

Vraćamo se u radnju.

Monserat skida masku i kaže da se ne seća, ali neka me ostave na miru, čemu sve te gluposti, da svi idemo dođavola, i neka svako ide dođavola tamo gde mu se prohte.

Gledam tu ženu i od njene lepote mi se cepa srce, mislim da je žena mog života, vera mi eksplodira u duši, i napokon čak mogu da vidim svoju dušu.

Svi – dvojica seoskih policajaca i ja – ostajemo zapanjeni. Izgovorila je to zarazno ubedljivo. A Monseratina divlja lepota je preplavila svet nade. Ovako sam je video: crnokosa, s kosom skupljenom u neurednu punđu, crnih očiju punih žestine, s krupnim šakama, s usnama na kojima se pomalja poluosmeh koji se digao na oružje, s đavoljim i božanskim autoritetom u isti mah.

Gledao sam netremice u njene šake, jer dok je govorila, sređivala je kutije pune mandarina, bez rukavica, svojim moćnim šakama. Pomislio sam koliko je žalosno nositi rukavice ako služe tome da oduzmu sunčevu svetlost takvim šakama.

Dvojica policajaca i ja smo izašli iz radnje, kao da smo se pobratimili, sa sponom između nas trojice zasnovanom na Monseratinoj lepoti i žestini i gnevu.

Skinuli su maske, takoreći u činu policijskog buntovništva, i osmehnuli smo se.

Kazali su mi: Da ti nije palo na pamet da je zoveš Monse, treba je zvati Monserat, ima veoma snažan karakter, ali je predivna žena, i ima dobru dušu, i lepa je kao upisana, dabome da to upada u oči, mi je mnogo volimo, ona te je spasla, pokazala se kao sjajan advokat, to je najlepša žena koju je ikad videlo ovo selo, pripazi dobro, nemoj da se zaljubiš u nju.

I nasmejali su se uz ljubazan i dobroćudan osmeh.

I opet su stavili maske.

Otišao sam kući.

Dirnulo me je što su policajci izgovorili tako srdačne reči o Monserat, pomislio sam da je oni zacementirani. Ali od čega je štite? Od svega, od svega rđavog na ovome svetu, koliko god to neznatno bilo. U svakom slučaju, dobrota tih policajaca me je razveselila.

Da se nisu i oni zaljubili u Monserat?

Kako da je čovek pogleda a da se ne zaljubi?

Imam potrebu da verujem u dobrotu tih policajaca, da su dobri ljudi. Verujem da imam potrebu da verujem u sveopštu

dobrotu iz jednog jednostavnog razloga: dobrota je bolja od zlobe, odabrati dobrotu je čin gotovo natprirodne inteligencije.

Zašto je Monserat tako lepa, kakav je to lavirint?

Video sam izuzetnu lepotu na tom licu, u očima, jagodicama obraza, usnama, na koži, to zaljubljuvanje na prvi pogled mi naseljava srce, ostaje tu da živi, gradi selo, pali vatru, ta vatra počinje da gori, uokolo niče život.

Ipak, drum je i dalje bio pust, drveće je bilo ucveljeno, prepušteno svojoj sudbini, putevi su se gubili, vetar je duvao. Madridsko gorje se hladilo, ali odavalo je osećaj bezvremenosti, povratka prirode.

Gledam drveće ukraj kuće i uočavam razlike.

Prepoznajem borove i jele, i topole, ali dalje od toga se gubim.

Moram da naučim imena sveg drveća. Važnije je znati ime različitih vrsta drveća nego imena kraljeva Španije, ili Francuske, ili Engleske.

Drveta su poboljšana ljudska bića, pretvorena u spokojstvo i apsolutnu dobrotu. Šta se može reći o drvetu? O drvetu možeš reći samo lepe reči, kao o Monserat.

Zaljubio sam se u nju, šapućem drveću.

Pretvoriću je u drvo, da se i vi zaljubite u nju.

Da li mi se dogodilo da sam se zaljubio na prvi pogled?

Daj bože da jeste.

Daj bože da je ljubav na prvi pogled stvarna koliko i drvo, planina ili reka. Daj bože da niko ne posumnja u njeno postojanje. Jer ljubav na prvi pogled možda dokazuje da postoje natprirodne, čarobne sile, zaprepašćujuće moći čija je svrha da uzdignu ljudski život, da ga pretvore u lepotu, u divlju ljubav, u strast.

Da li se drveta zaljubljuju u druga drveta?

Ja bih odgovorio potvrdno, i da je to ljubav osuđena na odstojanje i neispunjenje, jer drvo ne može da hoda ka drugom drvetu.

Možda jedni druge mogu da dodiruju granama ili korenjem, ali ne mogu da izvuku svoje korenje i da počnu da hodaju ka drugom drvetu, sa slomljenim korenjem, a svet se unižava krivicom virusa, imam potrebu da provedem neko vreme nasamo s drvećem.

Ona je najlepša žena koju sam ikad video, kažem jednoj džinovskoj jeli.

Ona, Monserat, pojašnjavam.

Moje oči je već vode u moju dušu.

Video sam je samo na pet minuta, ali to je nebitno, bitno je da sam shvatio da je to ona, ona koju sam čekao.

Ona koju je moja duša čekala.

Njeno lice mi se sve vreme vraća u misli, dok se šire milina i čarolija.

Tačno tako: moja duša ju je čekala, i pronašavši je, moja duša je postala vidljiva.

Drveće mi ne odgovara rečima, ali njiše grane.

Televizije ne žele da prikazuju mrtvačke kovčege. Nedovoljna je snabdevenost odrima. Mrtvački kovčezi su važni: govore sve o ljudskoj prirodi, i imaju političku snagu. Ako vidiš jedan, automatski prestaješ da veruješ u svaki oblik nacije, ili stanja, jer uvidiš da je istina tu: u mrtvačkom kovčegu. Zbog toga ih ne prikazuju.

Mrtvački kovčeg smesta dovodi u pitanje svaki društveni i ekonomski i politički smisao života. Mrtvački kovčezi su ogoljena istina.

Ceo svet ih mrzi.

I sad zagledam izdanje *Don Kihota* koje sam veoma svečano stavio na stočić. Dočarava osećaj doma: stočić i knjiga.

Učim napamet pojedinačne rečenice iz televizijskog dnevnika, da bih potvrdio da je sve stvarno.

Učiti napamet rečenice iz televizijskog dnevnika, to je kao moliti se da svet postoji.

Niko ne zna ko su mrtvi. Predsednici različitih vlada moraju da ulažu ogroman pozorišni napor kako bi se pretvarali da su im te smrti bitne. A svi znamo da im nisu bitne iz sasvim jednostavnog razloga: jer nisu bitne ni nama.

Istina je da mi pokušavamo, da iz sve snage pokušavamo da nam bude bitna tuđa nesreća, ali ta nesreća je daleka. Preveliki smo licemeri ili nam je srce malo.

Tražimo od šefova država ili od predsednika vlada da im bude bitno ono što nama nije. Mada, kad se bolje pogleda, to ima komičnu pozadinu, i u svakom slučaju liči na zahtev vezan za posao koji narod upućuje svojim političarima.

Radi toga su izmišljene liturgije: da bi nešto što nam ne može biti bitno izgledalo kao da nam jeste bitno. To se takođe zove pokazati poštovanje. I u redu je. To je dobar izum. Pomaže nam da živimo u društvu. Pomaže nam da trpimo jedni druge. Poštovanje je moderno. Mislim da je rođeno posle Drugog svetskog rata.

Ali poštovanje nije ljubav.

To poštovanje je politička zasićenost, krotkost, još jedan užas pridodat užasu smrti, to poštovanje unutra sadrži nešto užasno.

Odajem im počast zamišljajući da su plesači na nebu: okruženi oblacima, plešu valcer ispunjen svetlošću, svi su podmlađeni, ljube se, ujedaju se, kidaju se na komade, vode ljubav, neverni su, neverstvo je ukinuto zauvek, razmenjuju partnere, stari bračni parovi kažu jedno drugome zbogom i svi se spetljaju s drugim muškarcima i drugim ženama, osamdesetogodišnjaci i osamdesetogodišnjakinje jure jedni druge u prizorima vatrenog seksa, kraj mora, ispod drveća, tu su šampanjac, plodovi mora, beskonačno prijatno vreme, svira muzika, pesme Neta King Kola, i svi liče na Adame i Eve.

Tako odajem počast mrtvima.

Neka opet plešu.

Plešu.

Kao što je pevao Franko Batijato: „Želim da te gledam kako plešeš“, i to je najdivnija himna potvrde lepote života koju sam ikad čuo.

Neka iznova hodaju ulicama svojih gradova: Madrida, Seville, Valensije, Barselone, Malage, Bilbaoa, La Korunje, Saragose,

Ovijeda, Kaseresa. Neka se vrate na svoje svakidašnje ulice, u svoje restorane, u restorane u kojima su oni što su se venčali proslavili svadbe, a to su bili maltene svi, jer svi u Španiji se naposljetku venčaju, ali takođe bih želeo da uputim srdačan pozdrav onima koji su ostali samci, onima što nemaju restoran u koji bi se vratili.

Takođe mislim na neudate i neoženjene i na stanove koje su ostavili prazne pošto su umrli, jer nije bilo ni dece koja bi nasledila te stanove; možda nećaka, uvek se nađe neki nećak koji iznebuha dobije na lutriji.

Ljubavne strepnje onih koji su ostali sami odlaze s virusom, dani kada su pomislili da ovoga puta hoće, da će se venčati, a na kraju je ispalo da nisu, i život bez braka je na koncu postao sudbina.

Daj bože da nećaci mrtvih samaca upotrebe te stanove da bi vodili ljubav, jer je to jedino što vredi činiti na ovome svetu pre nego što umreš, ali to više ne govore ni televizijski dnevnik ni predsednik vlade.

Tako da se zapravo virus pojavio pred nama kako bi uništio našu erotiku, kako bi nas ostavio bez jezika, nogu, polnog organa, usana, šaka, orgazama, kako bismo se vratili u srednji vek telesnog greha.

Bez stenjanja.

Bez slučajnih susreta u toaletima na železničkoj stanici gde se dvoje neznanaca tucaju kao zveri, on sedi na klozetskoj šolji, ona na njemu, a zatim se ona odupire nogama o zid a on stoji, a potom je on ispod, na štrokavom podu, a ona ga udara stopalima.

I na kraju izađu iz toaleta, i ne pitaju jedno drugo ni za ime, i jedno i drugo uđu u različite vozove, i nikad se više neće videti.

I voleli su se ili su pokušali da se vole, učinili su koliko su mogli, neću ih ja kazniti večnim ognjem zato što su dali oduška svojim nagonima.

I dosta dugo nose tečnosti i gasove, čvrste telesne mirise na sebi, dok se ne istuširaju, ako se uopšte tuširaju.

Jer siromahe hrani jedino nada u ljubav, u seks, i milovanja. Bogataši vole berzanske indekse, velike kancelarije u neboderima, međunarodne banke, industriju, privatne džetove, vile sa sto soba i pedeset kupatila.

Siromasima onda preostaje jedino seks, i s malo sreće mištično sjedinjenje seksa i ljubavi. Ako ih pogleda sreća.

Sto soba da se vodi ljubav na sto različitih mesta u sto noći.

Siromašni zaljubljeni nemaju vremena da misle kako iko ga mrze, nemaju vremena da se pobune, da imaju politička načela, da povedu socijalističku ili komunističku, ili liberalnu revoluciju, ili šta god bilo; ne zato što su siromasi, nego zato što su zaljubljeni.

Zaljubljeni nemaju vremena da bi ga posvetili svetu.

Ja želim da budem jedan od njih, makar i samo zato što je moja volja da budem zaljubljen.

Da kažem današnjim pa i sutrašnjim revolucionarima: vaša revolucija je veličanstvena, ali ne odgovara mi da budem s vama, nemam vremena, ne preostaje mi ni pet minuta slobodnog vremena.

Zašto?, upitao bi me vođa.

Zato što sam zaljubljen.

Operi ruke, po vasceli dan ista, ko zna koliko puta ponovljena priča. Unižavanje života, koji se sad sastoji od beznačajnog i ispraznog postupka pranja ruku bezbroj puta. Pranje ruku spasava živote.

Kao da u postupku pranja ruku nema trošenja tvog vremena kad ne posmatraš lepotu sveta. Jer ko pere ruke posmatra samo slavinu, vodu i penu sapuna i poslušnost.

Nemoguće je osetiti punoću života u neplemenitom činu poslušnosti. U poslušnosti postoji jedino dobrovoljno odricanje od slobode, srozavanje i moralna beda.

Pontije Pilat je bio prvi i jedini čovek koji je uspeo da tako otrcan postupak kao što je pranje ruku uzdigne u filozofsku kategoriju.

Vraća se poslušnost, postaje vidljivo povinovanje, i postaje još vidljivija potčinjenost.

Stoga prizivam uspomenu na Monseratino lice kao na mesto neposlušnosti, kao jedino mesto na kome bih još mogao biti slobodan.

Slušam vesti dok savijam posteljinu.

Mašina za pranje veša u ovoj kući kao da je nova. Omađijava me, pošto ima digitalni ekran, gotovo kao kod kompjutera.

Postoji praznična eksplozija u toj mešavini pranja odeće i istovremenog zadavanja komande za to pranje iz simulatora leta, ili takvog nečeg.

Mešavina vode, praška i tehnologije.

Ako odabereš jednočasovno pranje, na ekranu se uključuje broj šezdeset. A zatim se menja u pedeset devet, i u pedeset osam, i u pedeset sedam, i vidiš kako vreme protiče, i to je vreme radnje, korisno vreme, nije to prolazak neplodnog i melanholičnog vremena, jer postoje svrha i namera.

Kao da postoji tačka preseka između astronauta i perionice veša, takva je ova mašina.

Ko proizvodi mašinu za pranje veša? Ko ju je izumeo? Kako je moguće da radi? Kako je moguće da ljudi ne primećuju ta čudesa? Kad bi Isus Hrist ili Lenjin ustali iz groba i videli kako je lako oprati odeždu mesije ili sako revolucionara od rebrastog somota, skamenili bi se.

Mašina za pranje veša je hrišćansko čudo i komunistička revolucija.

Pretpostavljam da i Monserat ima mašinu za pranje veša, možda lošiju od moje, to me rastužuje. Voleo bih da je njena mnogo bolja od moje.

Gledam televiziju. Pojavljuju se svi predsednici vlada na ovome svetu i govore šta treba raditi, prizivajući nauku. Svi nose čisto rublje, ali sumnjam da oni stavljaju svoje čarape i gaće i košulje u mašinu za pranje veša.

Sumnjam da umeju da puste u rad mašinu za pranje veša, koja obično ima mnogo programa, nije lako u potpunosti ovladati mogućnostima, a njih je mnogo, mašine za pranje veša; pa ipak, postojali su inženjeri i tehničari i projektanti i kvalifikovani električari koji su potrošili svoj radni vek da bi stvorili još programa pranja, bolje učinke, i rešili su velike teškoće dok se nije stiglo do najnovijih modela mašina za pranje veša, a sve to prolazi neopaženo većini ljudi koji koriste mašinu za pranje veša, jer svako je ima.

Španski predsednik vlade se nikad ne pojavljuje na međunarodnim televizijama, u mnogim zemljama ljudi i ne znaju kako se zove i kako izgleda. Pojavljuje se samo na španskim televizijama, a ne pojavljuje se na međunarodnim kanalima gde se daju vesti. Po tome je manje slavan od Servantesa, treba ukazati na tu pojedinost; s druge strane, to je uznemirujuća pojedinost.

Da li je on svestan te pojedinosti?

Predsednik vlade Španije živi u drugoj svetskoj ligi. Rasuđuje me to večito članstvo u drugoj svetskoj ligi. Da li je on svestan svoje sporedne, nebitne uloge? Čemu pripisuje svoju međunarodnu beznačajnost? Da li je proživljava dostojanstveno? Da li se ujutro razbesni kad se probudi i vidi da nema propuštenih poziva ni od predsednika Sjedinjenih Američkih Država, ni od engleske kraljice, ni od rimskog pape, ni od cara svih ruskih zemalja, i tako dalje, i tako dalje?

Pih, glupo je razmišljati o predsednicima vlada. Ja želim da mislim samo o njoj. O Monserat. O njenoj neizmernoj lepoti, ali još više o njenoj dobroti, jer tu su vrlinu istakla dvojica policajaca. Ističem njenu dobrotu pošto me je strah od zaljubljivanja. Neko ko ima zlatno srce zasigurno nije u stanju da te povredi, to govorim sebi.

Čvrsto se držim Monseratinog lika a video sam je samo na pet minuta, možda sedam, ali ozarila me je iznutra, a kakvu drugu svrhu može imati jedno ljudsko biće izuzev da ozari drugo.

Velika tvorevina stvarnosti u rukama televizije, eto to smo mi, ali najednom sam pronašao drugačiji prioritet, sažet u jednom imenu: Monserat.

Čini se da se Istorija razotkriva, čini se da se nalazimo pred važnim i sveobuhvatnim događajem. Uzbuduju nas važni događaji, a virus to jeste, jer u dubini duše želimo da mislimo da negde postoji neka volja, i da slučaj ne može stvarati važne događaje. A to je dirljivo, jer dokazuje da smo još uvek vrsta kojoj je potrebna ljubav, krhka vrsta.

Imamo potrebu da postoji smisao, jer smisao i inteligencija su isto kod ljudske vrste. Inteligencija je slavljenje smisla.

Iguana, los, vuk, tigar, kameleon, šimpanza, delfin, roda, nemaju potrebu da pripovedaju priču o svom životu, jer nema događaja koje bi ispričali. Oni su velika i nepokolebljiva tišina. Ostaju u onome što je bez različitosti, što je neodređeno, ne postoji identitet. Naša civilizacija je rođena onog dana kada je jedno ljudsko biće počelo da priča priču o svom životu i izmislilo svoj identitet.

Možda ime Monserat takođe pokrene pripovedanje, nadam se da će biti tako, ili to želim.

I ljubav.

Iznad svega želim da volim i da budem voljen.

U mojim godinama.

U bilo kojim godinama.

Sve godine.

Imam pedeset osam godina i želim da volim.

Ali i kad bih imao sedamdeset osam, opet bih to želeo.

I kad bih bio devedesetogodišnjak u samrtnim mukama u nekoj bolnici, opet bih želeo da vodim ljubav s bilo kim, i tako treba da bude, jer to je naše spasenje, jer se uzbudimo kad nas neko dodirne, kad nas neko poljubi.

Jer kad ne bi postojala ljubav na prvi pogled, život ne bi imao smisla. Život nije mazio onoga ko nije iskusio ljubav na prvi pogled. Trenutnu ljubav, bez sekunde oklevanja: o toj ljubavi sam razmišljao, o ljubavi koja te ošine kao grom; to bi trebalo da bude demokratsko pravo. Političko osvajanje. Voleo bih da ovog časa iskupim sva ljudska bića koja je nisu osetila do kostiju.

To je nepravda.

Ljubav na prvi pogled je način na koji sam život pokreće siromahe i bednike ka moći, punoći, veličini, slavi, jarosti, smelosti, strasti, vladavini svetom i istorijom.

Ispunite svet zaljubljenima na prvi pogled, to bih rekao naprednjačkim političkim snagama na planeti Zemlji; i konzervativcima bih rekao isto.

Fašistima i komunistima bih rekao isto, ispunite svet zaljubljenima, ali streljali bi me.

Čim sam ustao, otvaram vrata frižidera i gledam unutra kao neko ko gleda mora, gradove, katedrale, šume, mnoštva muškaraca i žena kako vode ljubav.

U frižideru, čudesna lepota sveta.

Svet je u tišini.

Milioni ljudskih bića gledaju šta ima u njihovim frižiderima. U izolaciji, frižider pruža jedine panoramske poglede. To su metonimije lepote sveta: banane podsećaju na drveće, riba podseća na more, šnicla podseća na poljane.

Nemam dovoljno hrane.

Ulazim u kola.

Pre nego što upalim, zagledam se u njega. Ovaj automobil ima previše godina. To je stari folksvagen golf, model iz 1977. godine, crvene boje, sa četvorim vratima, ali meni se dopada, već je *vintidž*.

Osam je stepeni, to je madridsko gorje, još uvek se brani od dolaska proleća. Vozim putem koji izlazi na drum, i odatle u pravcu Sotopenje. Sve je pusto. Sve je kao pre hiljadu godina. Ulazim u selo i parkiram kola ispred Monseratine radnje.

Jesu li te ostavili na miru?, pita čim me je ugledala.

U odgovor se osmehnem.

Možeš me zvati Monse, kaže mi, a ja sam potpuno zapanjen, i skida masku.

Odabiram voće i paradajz i povrće.

Monse me pita gde živim. Kažem joj da sam sâm u udobnoj i prijatnoj kolibi, usred šume. Nema nikoga u prodavnici, i zato pričamo do mile volje. Ona kaže da radi samo pre podne, posle podne dolazi drugi prodavac. Vlasnik prodavnice živi u Madridu. Kaže da je selo bilo dozlaboga dosadno i bez pandemije, s izuzetkom leta i godišnjih odmora. Mada gotovo da više voli selo s pandemijom, i smeje se. Danima nisam video nikoga da se smeje.

Da li ti je hladno tamo, usred šume?, pita me kako bi sprečila da odem tako brzo.

Imam električne radijatore i sjajno greju, odgovaram, i tačno je, sad kad sam ih pomenuo, shvatam da odlično greju.

A nemaš kamin?

Naravno, imam i kamin.

Obožavam vatru u kaminu.

Onda moraš da dođeš kod mene.

Gledamo jedno u drugo i zavlada muk, i ni jedno ni drugo ne želimo ništa da kažemo, to je kao primirje.

Pokušavam da odem, pogledam kupljene stvari, kao da ukazujem na to da je kupovina obavljena i prema tome moram da idem.

Kupio sam malo toga jer želim da se brzo vratim. Jer želim da opet vidim Monserat. Pre polaska tražim od nje telefon radnje za slučaj da treba da pozovem unapred da naručim stvari. Sve televizije preporučuju telekupovinu, da nikoga ne vidiš, da nikoga ne dodirneš. Monserat mi se zagleda u oči.

Daj mi tvoj broj i pozvaću te, a ti se nemoj javljati, tako ćeš imati umemorisan moj broj.

U tom trenutku dolazi jedna gospođa s kolicima za kupovinu.

Dajem joj svoj broj, ona ga ukucava u telefon i istog časa imam propušten poziv.

Parkiram golf tačno naspram svoje kuće.

Sednem na kauč i razmišljam o Monserat, ustanem i uključim televizor. Pojavljuju se političari, ministri, novinari, reklame, kvizovi, kuvari. Ništa zanimljivo, mada ga ne isključujem, jer dok se čuju zvuci, nije potrebno razmišljati, ne razmišljam o njoj, naučio sam napamet naš razgovor i plešem s tim rečima koje smo razmenili. Dosetim se da nisam umemorisao Monsin broj u imenik. Zovem je Monse suprotno od onoga što su od mene tražili policajci, ali ona mi je dala dozvolu, i dala ju je iz prve i kategorično; to je nepogrešiv znak koji pothranjuje moju nadu da sam nešto posebno za nju. Uljuljkujem se u toj nadi kao u plavom oblaku. Gledam njen broj i dodajem ga u nove kontakte. Pišem njeno ime velikim slovima. Ne želim da znam njeno prezime. Prezimena ulivaju strah, sadrže previše stvarnosti. Gledam da bih video ima li *Votsap*. Ima. Gledam fotografiju. U prvom planu je ona, osmehuje se, lica obavijenog bujnom, dugom kosom. Fotografija je skorašnja. Ni osmeh nije namešten, nego pravi, s istinom unutra.

Ko ju je fotografisao? Da li je bila srećna tog dana kad su je slikali? Da li ju je slikao muškarac? Uvećavam je i usredsređujem se na oči. Zatim na kosu. Fotografija nije ona. To je samo fotografija, kažem sebi.

Zaljubio sam se kao da mi je petnaest godina, ne mogu da zamislim veće čudo od tog. Ali sigurno je to maštarija, a ne čudo. Čuda ne postoje, a ni maštarije, ali su skromnije.

Ostavljam stvari u frižider.

Nema ih mnogo, a ipak ne uspevam da im nađem mesto. Plaši me moja trapavost. Za sve treba biti sposoban, a ja nisam sposoban ni da poređam hranu u frižider. Premeštam banane, paradajz, konzervu tunjevine, jaja. Svejedno je. Ne postoji način da se pronađe smisao; isto to se, bojim se, dogodilo s mojim životom. Ko ne ume da sredi svoj frižider ne ume da sredi ni svoje dane.

Ko li je ta žena?, razmišljam i dalje gledajući ringišpil vesti, brojanje mrtvih, prepiranje političara. Izdvaja se jedna luda činjenica: Španija je prva zemlja na svetu po broju mrtvih i po broju zaraženih.

Da li smo mi narod koga je Bog odabrao da trpi jarost prirode? Da li smo glavni junaci nečega za šta vredi truda da se bude glavni junak?

Šta znači ta izvanredna činjenica da je među svim državama na kugli zemaljskoj kovid 19 izabrao baš Španiju kako bi pokazao svoju snagu, svoju moć, svoju vlast?

Nije li ovo trebalo da se dogodi Izraelu, on je uvek bio narod koga su izabrale svetost, sudbina i božja ruka?

Da li se događa nama zato što smo čuvari katoličke vere?

Ne postoji slučajnost.

Da li nam neko šalje poruku?

Možda je kovid 19 izabrao Španiju zato što je izabrao mene. Mi paranoici smo kraljevi filozofije.

Ulazi sunce.

Vidim drveće.

Mogu da prošetam oko kuće, kao robijaš po dvorištu.

Policija me je upozorila (doduše, srdačno) da ne zalazim u šumu, ili na staze u blizini reke Eresme. Ako to učinim, mogao bih imati nevolje sa zakonom. Sve same pretnje.

Ali vraćam se na pitanje: ko je ta žena? Jer sam, ugledavši je, posumnjao da me ona čeka, da me čeka decenijama ili vekovima. Kako je moguće da sam se do ušiju zaljubio u nju? Da je ona izazvala ovu nelagodnost, ovaj bol što ga sad osećam? Ovu žeđ, jer ovo je žeđ. Ali ta žeđ se ne utažava kod nje, a ni kod mene.

Verujem u erotiku, silu koja ne potiče od slučaja, nego od ustrojstva s kojim je priroda ili sama neutaživost prirode htela da dođe do nas. Jer dobro bismo postupili kad bismo onu stranu prirode koju ne razumemo nazvali Tama.

Posmatrati lice ljudskog bića teoretski po prvi put i misliti da nas je to lice oduvek čekalo, to deluje kao zakon Tame.